

Γιούλη Χρονοπούλου
Μάιος 2018

Αξιολόγηση περίληψης

Η δυσκολία συγκρότησης (και αξιολόγησης) της περίληψης

- Η περίληψη εμπεριέχει μια (φαινομενική) αντίφαση: είναι ταυτόχρονα ένα κείμενο δικό μας και ξένο.
- Είναι δικό μας, γιατί τη συγκροτούμε και τη διατυπώνουμε εμείς. Τονίζεται, μάλιστα, η σημασία να χρησιμοποιούμε το δικό μας λεκτικό.
- Είναι ξένο, εφόσον το περιεχόμενό του αναφέρεται αποκλειστικά σ' ένα άλλο κείμενο.
- Δεν έχουμε δικαίωμα να σχολιάσουμε, διαφωνώντας ή συμφωνώντας, ούτε βέβαια να προσθέσουμε ιδέες, συμπεράσματα ή ερμηνείες. Παρ' όλ' αυτά, καλούμαστε να εντοπίσουμε το θεματικό κέντρο του κειμένου και να διαγνώσουμε τις προθέσεις του συγγραφέα του.

Στοιχεία που
απαιτούνται /
ελέγχονται

- Κατανόηση του κειμένου (πρόκειται ουσιαστικά για άσκηση κατανόησης, αλλά δεν αρκεί μόνον αυτό).
- Πληροφόρηση των άλλων με λιτό και σαφή τρόπο για το περιεχόμενό του.
- Διάκριση του αναγκαίου από το περιττό (στο περιεχόμενο, αλλά και στη διατύπωση)
- Δόμηση ενός νέου κειμένου με συνοχή (σύνδεση γλωσσικών και δομικών στοιχείων του κειμένου) και συνεκτικότητα (αλληλουχία νοημάτων).

Δεξιότητες

- Κατανόησης
- Πύκνωσης
- Ανασυγκρότησης
- Παράφρασης/ αναδιατύπωσης

Τύποι περίληψης

- Ως προς τη σχέση της με το κείμενο:
  1. Απλή πύκνωση
  2. Πληροφοριακή
- Ως προς την έκταση (αλλά και την πληρότητα των πληροφοριών):
  1. Συνοπτική: Περιγράφει για ποιο πράγμα μιλά ο συντάκτης του κειμένου και όχι τι λέει (π.χ. *ο αρθρογράφος επισημαίνει τις διαφορές...*)
  2. Εκτενής (π.χ. *ο αρθρογράφος επισημαίνει τις εξής διαφορές...*)

Απλή πύκνωση

- Ο συντάκτης της περίληψης ταυτίζεται με τον συγγραφέα του κειμένου και άρα γράφει απευθείας χωρίς μεταγλωσσικά σχόλια.
- Δεν προτάσσει καμιά αναφορά στον συγγραφέα ή στο θεματικό κέντρο
- Διατηρεί την οπτική γωνία του συγγραφέα και το επικοινωνιακό περιβάλλον του αρχικού κειμένου.

Πληροφοριακή

- Ο συντάκτης της περίληψης διαφοροποιείται από τον συγγραφέα και άρα χρησιμοποιεί μεταγλωσσικά σχόλια.
- Προτάσσει/συντάσσει εισαγωγική αναφορά στην οποία πληροφορεί για το κείμενο και τον συγγραφέα, επισημαίνει το θεματικό κέντρο και ενημερώνει για τη βασική του θέση.
- Παρουσιάζει το περιεχόμενο, με τρόπο που να αποδίδει τη συλλογιστική πορεία του συγγραφέα, χωρίς όμως να σχολιάζει.

Σύγκριση των τύπων

- Η απλή πύκνωση θεωρείται ισοδύναμη με την πληροφοριακή περίληψη.
- (Η επιλογή θα μπορούσε να εξαρτάται από το επικοινωνιακό πλαίσιο.)
- Είναι δυσκολότερο (και μ' αυτή την έννοια θα μπορούσε να θεωρηθεί θετικό στοιχείο) να εντοπιστεί το νοηματικό κέντρο του κειμένου. Γενικότερα, η πληροφοριακή απαιτεί περισσότερα βήματα και δεξιότητες.
- Η συνοπτική, από την άλλη, δεν είναι ισοδύναμη με την εκτενή (αφού δεν πληροφορεί επί της ουσίας, για τη θέση του αρθρογράφου).

Αξιολόγηση

- Περιεχόμενο (0 – 12)
Επιλογή των σημαντικότερων ιδεών, συνολική κατανόηση, ορθός εντοπισμός νοηματικού κέντρου
- Γλώσσα και ύφος (0 – 8)
Απουσία γλωσσικών λαθών, καταλληλότητα ύφους, επιτυχής αναδιατύπωση
- Δομή (0 – 5)
Ομαλή ροή γραφής, απόδοση λογικής ακολουθίας αρχικού κειμένου, ορθή χρήση διαρθρωτικών λέξεων
- Αξιολογούμε ξεχωριστά περιεχόμενο, έκφραση και δομή

Αλλά

- Κάνουμε και μια συνολική αποτίμηση/επιβεβαίωση (ολική θεώρηση)
- Άλλωστε, τα διάφορα στοιχεία αλληλεπιδρούν (π.χ. η κακή έκφραση μπορεί να υπονομεύσει το περιεχόμενο). Δεν είναι εύκολο να διαχωριστούν απολύτως (το περιεχόμενο μεταφέρεται μέσω της έκφρασης και της δομής).

Για το όριο των λέξεων

- Δεν μετράμε αυστηρά, λέξη – λέξη, την έκταση της περίληψης, αλλά την ικανότητα του μαθητή να περιορίσει το κείμενό του σε συγκεκριμένο πλαίσιο. Μετράει περισσότερο σε ποιο βάθος έχει κατανοήσει το κείμενο παρά μια μικρή υπέρβαση.
- Από την άλλη, δεν αγνοούμε την οδηγία, αφού ακριβώς πρόκειται για άσκηση πύκνωσης.
- Ως υπέρβαση των ορίων θεωρείται η γραφή μιας περίληψης με λέξεις που ξεπερνούν το 10% του ορίου, δηλ. με 20 περίπου λέξεις περισσότερες.

Για τον σχολιασμό

- Απαγορεύεται ρητά ο άμεσος σχολιασμός και η αξιολόγηση του κειμένου (πχ: δικαίως ο αρθρογράφος ισχυρίζεται ότι...).
- Ωστόσο, η ίδια η χρήση ρημάτων αναφοράς στην πληροφοριακή περίληψη συνιστούν μ'έναν τρόπο έμμεσο σχολιασμό, καθώς αποτελούν σημεία της ανάγνωσης του συντάκτη της περίληψης, ο οποίος έχει αναγνωρίσει και παρουσιάζει – κατά την εκτίμησή του – τις προθέσεις του συγγραφέα, (π.χ. ο συγγραφέας διαφωνεί, υποστηρίζει, απολογείται, κλπ.).

Για την παράφραση

- Αποφεύγουμε τη χρήση αυτούσιων λέξεων / φράσεων του κειμένου, χωρίς να γινόμαστε υπερβολικοί. Μερικοί όροι και έννοιες δεν αντικαθίστανται.
- Κάποιες φορές καλό είναι να «επικοινωνούμε» με το αρχικό κείμενο χρησιμοποιώντας κάποιες λέξεις – κλειδιά.
- Η υπερβολική έμφαση στην αναδιατύπωση καταστρατηγεί την ουσία, οδηγεί σε μηχανιστική αντιμετώπιση.

Για τις
«μεταδιατυπώσεις»,
τους όρους
αναφοράς

- Κι εδώ, μολονότι χρειάζονται στην πληροφοριακή περίληψη, δεν πρέπει να γίνεται κατάχρηση. Συνήθως στην αρχή και σε κάποιο άλλο σημείο στο οποίο ο συντάκτης του κειμένου κάνει σαφή προσωπικό σχολιασμό. Γενικά οι μεταδιατυπώσεις (όπως και οι διαρθρωτικές λέξεις) είναι αναγκαίες όταν πράγματι ξεδιπλώνουν τη λογική πορεία.
- Η κατά κόρον χρήση μεταγλωσσικών στοιχείων οδηγεί αφενός σε έμμεσο σχολιασμό εντέλει του κειμένου, αλλά και σε μια μηχανιστική και κλισέ, συνήθως χρονολογική, οργάνωση της περίληψης (αρχικά, στη συνέχεια, τέλος, κλπ.)

Για την αναδιάταξη του κειμένου

- Η αλλαγή της σειράς παράθεσης των στοιχείων σε σχέση με το αρχικό κείμενο δεν απαγορεύεται.
- Αντίθετα, αυτή την έννοια έχει η πύκνωση του κειμένου και η αφαίρεση των περιττών στοιχείων ή οι αναδιατυπώσεις.
- Συνεπώς, δεν πρέπει να έχει βαθμολογικό κόστος.

Για την
αναφορά σε
παραδείγματα,
πρόσωπα κλπ.

- Συνήθως, λογικά, παραλείπονται.
- Όμως, αυτό δεν είναι απαράβατος κανόνας. Υπάρχει περίπτωση τόσο τα παραδείγματα όσο και η επίκληση σε αυθεντία να είναι ουσιώδη για το περιεχόμενο, να απαιτούνται π.χ. για τη στήριξη μιας θέσης, οπότε αναφέρονται.

Η περίληψη σε επικοινωνιακό πλαίσιο

- *Εστίαση στην περίληψη ως κειμενικό είδος μπορεί να γίνει, μόνο όταν συνδέεται με περιστάσεις που το απαιτούν, όπως για παράδειγμα το να γραφεί περίληψη μιας εργασίας για ένα μαθητικό συνέδριο, το οποίο μπορεί να εστιάζει σε κάποιο ενδιαφέρον για τα παιδιά ζήτημα.*
- *Από τις Οδηγίες για τη Διδασκαλία της Νέας Ελληνικής στην Α' Λυκείου (2011)*
- *Η περίληψη στα πλαίσια της έκφρασης-έκθεσης γράφεται για συγκεκριμένο σκοπό και έχει πάντα αποδέκτη. Γι' αυτό είναι καλό να αποφεύγεται η τυποποιημένη εκφώνηση «Να γράψετε την περίληψη του κειμένου» και να υιοθετούνται πιο αναλυτικές διατυπώσεις ενταγμένες σε επικοινωνιακό πλαίσιο (παράδειγμα: «Σε κυριακάτικη εφημερίδα δημοσιεύτηκε το παραπάνω άρθρο. Να ενημερώσετε την τάξη σας για το περιεχόμενό του γράφοντας μια περίληψη 100 λέξεων»).*
- *Από το βιβλίο Νέα Ελληνικά 2^{ου} κύκλου ΤΕΕ (που διδάσκεται στα ΕΠΑΛ)*

Θέματα
Πανελλαδικών
εξετάσεων
2000

- Κείμενο από εφημερίδα για τη διά βίου εκπαίδευση (δεν αναφέρεται τίτλος ούτε όνομα συντάκτη)
- Εκφώνηση περίληψης:
- *«Το παραπάνω άρθρο δημοσιεύθηκε πρόσφατα σε εφημερίδα . Να παρουσιάσετε στην τάξη σας το περιεχόμενο του άρθρου αυτού με μια περίληψη 100 – 120 λέξεων.»*

Θέματα
Πανελλαδικών
εξετάσεων
2001

- Κείμενο: «Ο ρόλος των διανοουμένων της εποχής μας» Κ. Μιχαηλίδη («Οικείωση και αλλοτρίωση»)
- Εκφώνηση περίληψης:
- *«Για την προετοιμασία μιας ομαδικής εργασίας στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας διάβασες το παραπάνω κείμενο. Να γράψεις μια περίληψη του κειμένου αυτού με την οποία θα ενημερώσεις τα άλλα μέλη της ομάδας σου για το περιεχόμενό του.»*

Θέματα
Πανελλαδικών
εξετάσεων
2002

- Κείμενο για τη Γενετική (Στ. Γκόνου, διασκευή από ημερήσιο τύπο)
- *«Για τις ανάγκες μιας συζήτησης που πρόκειται να γίνει στην τάξη σας με θέμα την εξέλιξη της Γενετικής, μελετήσατε το παραπάνω κείμενο. Να γράψετε μια περίληψη του κειμένου αυτού σε 100 έως 120 λέξεις με την οποία θα ενημερώσετε τους συμμαθητές σας για το περιεχόμενό του.»*

- Ωστόσο, και στις τρεις περιπτώσεις δεν ζητήθηκε κάτι ξεχωριστό από την περίληψη, παρά η περίληψη με τη συνήθη μορφή της.

Για το επικοινωνιακό πλαίσιο

- Αν η περίληψη ζητηθεί σε επικοινωνιακό πλαίσιο, χρησιμοποιούμε τα τυπικά εξωτερικά χαρακτηριστικά του (π.χ. τίτλο, προσφώνηση - αποφώνηση);
- Κανονικά, όχι. Δεν χρησιμοποιούμε τα τυπικά γνωρίσματα ποτέ στην περίληψη. Η περίληψη έχει τα δικά της γνωρίσματα. (Άλλωστε, και στα σχολικά βιβλία δεν προτείνεται και δεν προβλέπεται κάτι τέτοιο.)
- Από την άλλη, έχει διατυπωθεί και η άποψη ότι πρέπει να ακολουθείται ο κανόνας του επικοινωνιακού πλαισίου προφορικού ή γραπτού λόγου, ειδικά, δεν έχει νόημα το επικοινωνιακό πλαίσιο (π.χ. «αγαπητοί συμμαθητές» ή «ένα άρθρο για η βία»).

- Ο λόγος για τον οποίον τίθεται σε επικοινωνιακό πλαίσιο είναι αφενός να αποκτά νόημα για τον μαθητή, αφετέρου να επηρεάζει το ύφος.
- *«Να κατανοήσουμε ότι ο σκοπός για τον οποίο γράφουμε την περίληψη επηρεάζει το λόγο μας, ανάλογα δηλαδή με το ποιος γράφει, σε ποιον απευθύνεται και για ποιο σκοπό μπορεί να έχουμε επίπεδο λόγου οικείο, περισσότερο επίσημο κ.ο.κ.»* (Από το βιβλίο Έκθεση – Έκφραση Β΄ Λυκείου)
- Συνεπώς, παρότι υπάρχει και η αντίθετη άποψη ωστόσο στην πράξη, αν αυτό συμβεί, εν μέρει αλλοιώνεται η φυσιολογία του είδους. Από την άλλη, κανονικά δεν αφαιρούνται μονάδες κατά τη βαθμολόγηση όταν τυχόν χρησιμοποιείται.

- Στην πραγματικότητα, εκείνο που θα επιθυμούσαμε είναι, εντός του επικοινωνιακού πλαισίου, να υπάρχει φυσικότητα. Ίσως, δηλαδή, δεν είναι πιο φυσιολογικό να προσφωνήσουν τους συμμαθητές τους αν αναλάβουν να τους ανακοινώσουν την πύκνωση ενός άρθρου (Το ΙΕΠ προτείνει ενδεικτικά: «ένα άρθρο που διάβασα αναφερόταν...» - παρατηρούμε χρήση α' προσώπου).
- Επίσης, αν η περίληψη τίθεται σε επικοινωνιακό πλαίσιο δεν είναι υποχρεωτικό να είναι πληροφοριακή, μπορεί να είναι απλή πύκνωση.